

OPETTAJAN OHJE

AIHE: Digitaalinen hyvinvointi	LAITTEET JA MATERIAALIT: iPad tai tietokone
LUOKKA-ASTE: 9	SOVELLUS: Selain
KALENTERIN KOHTA: Vuosittain opiskeltavat asiat 9. luokka: Digitaalinen hyvinvointi	LYHYT KUVAUS: Pohditaan median käyttöä ja käytön vaikutusta hyvinvointiin. Mietitään, kuinka toimitaan median käyttöön liittyvissä ongelmallisissa tilanteissa. Keskustellaan tietojen ja tiedostojen suojaamisesta. Kokonaisuus etenee opettajan johdolla keskustellen.
AIKATAULUEHDOTUS: 2 oppituntia	
OPPIAINEET: Kaikki oppiaineet	

Digitaitokalenterin kohta

Vuosittain opiskeltavat asiat, 9. luokka: Digitaalinen hyvinvointi

- Pohditaan median käytön vaikutuksia omaan hyvinvointiin ja arkeen (esim. kehonkuva, ajankäyttö, sosiaaliset suhteet, unen määrä, rahankäyttö). Osataan kuvata omaa roolia median käyttäjänä ja tuottajana sekä tehdä hyvinvointia ja kestävästä kehitystä tukevia valintoja omassa mediankäytössä. Opitaan arvostamaan erilaisia mediankäyttötapoja.
- Harjoitellaan tunnistamaan ongelmallisia ja uhkaavia tilanteita mediassa sekä vahvistetaan taitoja toimia näissä tilanteissa. Keskustellaan mediaympäristössä tapahtuvasta lainvastaisesta toiminnasta (esim. plagiointi, houkuttelu, identiteettivarkaus, kunnian loukkaaminen, nettikiusaaminen).
- Keskustellaan tietojen ja tiedostojen suojaamisesta (esim. varmuuskopiointi). Opetellaan siirtämään verkko-oppimisympäristössä tehdyt kansiot ja tiedostot omaan käyttöön.

Pedagogiset vinkit

Tämän kokonaisuuden tavoitteena on saada oppilaat pohtimaan omaa mediankäyttöään ja sen vaikutuksia hyvinvointiin. Mediataidoissa ja tavoissa käyttää mediaa on suuria eroja oppilaiden välillä. Oleellista on tiedostaa omaa toimintaansa ja pyrkiä toimimaan hyvinvointia

edistävällä tavalla. Materiaalissa pohditaan myös joitakin ongelmatilanteita, joita mediassa voi kohdata ja miten näissä tilanteissa kannattaa toimia.

Kokonaisuus sisältää opettajan ohjeen, keskeisten käsitteiden määritelmät, esitysmateriaalin ja oppilaan tehtävämonisteen. Esitysmateriaali ohjaa oppituntien kulkua. Opettajan ohjeessa on jokaiseen aihealueeseen ohjeita ja vinkkejä sekä vaihtoehtoisia käsittelytapoja.

HUOM! Materiaalissa on runsaasti sisältöä ja tekemistä. Tarkoitus ei ole käydä läpi kaikkia ehdotuksia, vaan opettaja valitsee tilanteeseen ja ryhmälleen sopivat käsittelyvaihtoehdot. Opettajan ohje kannattaa lukea ennen oppituntien aloittamista ja valita työskentelytavat.

Keskeiset käsitteet

Keskeiset käsitteet löytyvät erillisestä tiedostosta.

Työskentelyohjeet

Digitaalinen hyvinvointi -kokonaisuus muodostuu kolmesta osa-alueesta:

1. Median käyttö ja hyvinvointi (diat 4-9)
2. Oma toiminta ja reagoiminen ongelmatilanteisiin (diat 10-15)
3. Omien tietojen ja tiedostojen suojaaminen (diat 16-20)

Kokonaisuuden voi opiskella myös osissa.

Oppilaan materiaalissa olevien symbolien selitykset:

POHDINTA: Pohdi ja keskustele ryhmän kanssa.

TEHTÄVÄ: Tee tehtävä annetun ohjeen mukaan.

TIETOA: Saat hyödyllistä lisäinformaatiota, nämä kannattaa lukea.

VIDEO: Katso aiheeseen liittyvä video.

Etukäteisvalmistelut

Mikäli mediamittari- ja argumentointitehtävissä käytetään oppilaan tehtävämonistetta, kannattaa tehtävät tulostaa ennen oppitunnin alkua.

DIA 2: Tervetuloa!

Tervetuloa opiskelemaan 9. luokan **Digitaalinen hyvinvointi** -kokonaisuutta!

Kokonaisuuden kesto on **kaksi oppituntia** ja se koostuu kolmesta osa-alueesta.

1. Median käyttö ja hyvinvointi
2. Oma toiminta ja reagoiminen ongelmatilanteisiin
3. Omien tietojen ja tiedostojen suojaaminen

Opettaja valitsee, näyttääkö opettaja esitysmateriaalin yhteisesti kaikille vai avaavatko oppilaat materiaalin omille laitteilleen digitaitokalenteri.fi-sivustolta. Kokonaisuus etenee opettajan johdolla keskustellen. Oppilaalla laite on välttämätön ainoastaan osiossa 3.

DIA 3: Tervetuloa!

Tervetuloa opiskelemaan 9. luokan **Digitaalinen hyvinvointi** -kokonaisuutta!

Materiaaleissa käytetyt symbolit:

- POHDINTA: Pohdi ja keskustele ryhmän kanssa.
- TEHTÄVÄ: Tee tehtävä annetun ohjeen mukaan.
- TIETÖÄ: Saat hyödyllistä lisäinformaatiota, nämä kannattaa lukea.
- VIDEO: Katso aiheeseen liittyvä video.

Käydään läpi materiaaleissa käytetyt symbolit ja niiden merkitykset.

DIA 4: Osa 1. Median käyttö ja hyvinvointi

Ensimmäisessä osassa pohditaan omaa median käyttöä ja käytön vaikutuksia hyvinvointiin. Hyvinvointia tarkastellaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta näkökulmasta.

DIA 5: Mihin sinun mediamittarisi värähtää?

Osan yksi aiheeseen virittäydytään pohtimalla omaa median käyttöä. Jokainen nuori käyttää mediaa omalla tavallaan. Mediataidoissa ja tavoissa käyttää mediaa voi olla suuriakin eroja.

Määritellään yhdessä oppilaiden kanssa keskustellen, mitä tarkoittavat median tuottaminen ja kuluttaminen. Median tuottamista on esimerkiksi blogin pitäminen, omien YouTube-videoiden julkaiseminen ja muu sosiaalisen median tuottaminen. Median kuluttaminen tarkoittaa näiden sisältöjen seuraamista, esimerkiksi pelien pelaamista tai videoiden katsomista.

Mediamittarin käsittelyvaihtoehdot

Oppilaat pohtivat ensin itsekseen omaa median käyttöään ja miten se asettuu mittarille. Oppilaiden arvioita voidaan käsitellä joko yhdessä tai pareittain alla olevien vaihtoehtojen mukaan.

A. Gallup

Jokainen oppilas merkitsee taululle piirrettyyn kaareen, mihin kohtaan mediamittaria (akselilla tuottaja-kuluttaja) hänen mediankäyttönsä asettuu. Käydään keskustelua ja tehdään havaintoja tuloksesta. Millaisia sisältöjä tuotetaan ja kulutetaan (esim. mitä pelejä pelataan, ketä tubettajia seurataan, mihin tuotetaan sisältöä itse ja mistä aiheesta)? Mitä muita kuin dialla lueteltuja mediasisältöjä oppilaat tuottavat tai kuluttavat?

B. Oppilaan moniste

Tehdään oppilaan monisteen ensimmäinen sivu. Monisteen voi tehdä itsekseen, pareittain tai pienryhmissä. Ensimmäiseksi jokainen merkitsee mediamittariin oman arvionsa median käytöstään. Tämän jälkeen monisteeseen kirjataan käsittekarttamuotoon mediasisältöjä, joita tuotetaan ja kulutetaan (esim. mitä pelejä pelataan, ketä tubettajia seurataan, mihin tuotetaan sisältöä itse ja mistä aiheesta). Voi myös merkitä, mitä muita kuin monisteessa lueteltuja mediasisältöjä tuotetaan ja kulutetaan.

DIA 6:

Digitaalinen hyvinvointi

Seuraavaksi pohditaan digitaalisuuden ja median vaikutusta hyvinvointiin. Aluksi määritellään joitakin hyvinvoinnin osa-alueita (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) ja annetaan esimerkkejä niihin liittyvistä asioista. Pohditaan, millaisia haittavaikutuksia median käytöllä voi olla ja miten niitä ehkäistään.

Digihyvinvoiva ihminen

- säätää mediankäytön määrää ja laatua.
- valitsee sopivia ja luotettavia mediasisältöjä.
- käyttää mediaa aktiivisesti ja kriittisesti.
- käyttää mediaa yhdessä muiden kanssa.
- käyttää mediaa vastuullisesti ja eettisesti.
- huolehtii muista elämänalueista, kuten terveydestä, ihmissuhteista ja harrastuksista.

Käsittelyvaihtoehdot

Alustuksen jälkeen oppilaat argumentoivat median käytön myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia hyvinvoinnin eri osa-alueisiin. Argumentoinnin apuna voi käyttää oppilaan monistetta.

A. Yhdessä koko ryhmän kanssa

Keskustellaan yhdessä osa-alue kerrallaan, miten media vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin myönteisesti ja kielteisesti. Jokaisen osa-alueen kohdalla voidaan ensin pitää lyhyt parikeskustelu ja koota sitten ajatukset yhteen. Luokan voi myös jakaa puoliksi niin, että toinen puoli keksii myönteisiä ja toinen kielteisiä asioita.

B. Väittelyt

1. Ryhmiin jako

Jaetaan luokka muutaman oppilaan ryhmiin. Jokaiselle ryhmälle annetaan aiheeksi yksi hyvinvoinnin osa-alue ja siitä joko myönteinen tai kielteinen vaikutus.

2. Argumentointi

Ryhmille annetaan noin 10 minuuttia aikaa keksiä omaan aiheeseensa väitteitä ja niille perusteluja.

Esimerkiksi

VÄITE: Sosiaalinen media kannustaa liikkumaan.

PERUSTELUT ja ESIMERKIT: Sosiaalisen median erilaisissa yhteisöissä on liikuntahaasteita, kuten esimerkiksi lankutushaaste. Yhteisö innostaa osallistumaan.

3. Vastaväittämät

Ryhmät miettivät, mitä väittämiä vastajoukkue on mahdollisesti keksinyt. Näille väitteille kehitetään vastaväittämät, joilla vastustajan väitteet saadaan kumottua mahdollisimman hyvin. Vastaväittämät kirjoitetaan muistiin.

4. Väittely

Järjestetään väittelyt eri osa-alueista. Osa-alueet liittyvät vahvasti toisiinsa, joten väitteissä tulee varmasti päällekkäisyyksiä.

Joukkueet puhuvat vuorotellen, kertovat omat väitteensä ja pyrkivät kumoamaan toistensa väitteitä.

DIA 7: Digitaalinen hyvinvointi

OSA 1

Digitaalinen hyvinvointi

? Miten median käyttö vaikuttaa fyysiseen hyvinvointiin
a. myönteisesti
b. kielteisesti?

Pohdi ja perustele.

Fyysinen

- liikunta
- uni
- ravinto

Kuva: Bing Image Creator / DALL-E3

Muutamia esimerkkiväitteitä median vaikutuksesta fyysiseen hyvinvointiin.

Myönteisiä:

Sosiaalinen media kannustaa liikkumaan.

Älykellot auttavat seuraamaan unen laatua.

Internetistä löytyy hyviä ruokaohjeita.

Kielteisiä:

Puhelimen käyttö vähentää liikkumista.

Ruutuaika heikentää unen laatua.

Somesta saatu väärä kehonkuvamalli kannustaa yksipuoliseen ruokavalioon.

DIA 8: Digitaalinen hyvinvointi

OSA 1

Digitaalinen hyvinvointi

? Miten median käyttö vaikuttaa psyykkiseen hyvinvointiin
a. myönteisesti
b. kielteisesti?

Pohdi ja perustele.

Psyykkinen

tunteet

mieliala

itsetuntemus

Kuva: Bing Image Creator / DALL-E3

Muutamia esimerkkiväitteitä median vaikutuksesta psyykkiseen hyvinvointiin.

Myönteisiä:

Sosiaalisesta mediasta saa positiivista huomiota.

Itseä kiinnostavan sisällön seuraaminen piristää päivää.

Yhteisöissä löytää ihmisiä, joilla on samanlaisia kiinnostuksen kohteita. Tällöin oppii tuntemaan myös itseään.

Kielteisiä:

Sosiaalisessa mediassa kiusataan ja jätetään ulkopuolelle.

Liiallinen somessa vietetty aika laskee mielialaa.

Itsensä muihin vertaaminen aiheuttaa vääristyneen minäkuvan.

DIA 9: Digitaalinen hyvinvointi

OSA 1

Digitaalinen hyvinvointi

? Miten median käyttö vaikuttaa sosiaaliseen hyvinvointiin
a. myönteisesti
b. kielteisesti?

Pohdi ja perustele.

Sosiaalinen

perhe

ystävät

yhteisöt

Kuva: Bing Image Creator / DALL-E3

Muutamia esimerkkiväitteitä median vaikutuksesta sosiaaliseen hyvinvointiin.

Myönteisiä:

Perheen kanssa seuratuista sarjoista tulee yhteinen juttu.
Yhteydenpito pikaviesteillä on helppoa ja monipuolista.
Someyhteisöt lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Kielteisiä:

Somessa käytetty aika on pois perheen yhteisestä ajasta.
Nettiystävät eivät korvaa oikeita ystäviä.
Someyhteisöissä on liian paljon ihmisiä.

DIA 10: Oma toiminta ja reagoiminen ongelmatilanteisiin

Toisessa osiossa määritellään, mitä on mediatietoisuus ja käsitellään mediatietoisuuden kannalta tärkeitä asioita. Osiossa käsitellään myös muutamia ongelmallisia tilanteita, joita voi tulla eteen median käytössä ja annetaan ohjeita, miten tällaisissa tilanteissa kannattaa toimia.

DIA 11: Mediatietoisuus

Katsotaan oppilaiden kanssa video, jossa kerrotaan, mitä on mediatietoisuus ja mitkä asiat ovat mediatietoisuuden kannalta tärkeitä. Videolla on kuusi käsitettä ja niihin jokaiseen kysymys. Video pysäytetään kysymyksen kohdalla ja keskustellaan aiheesta.

Mediatietoisuus tarkoittaa kykyä ymmärtää, analysoida ja arvioida mediaa, mukaan lukien sosiaalinen media, televisio ja verkkosivustot. Mediatietoinen osaa erottaa luotettavan tiedon ja ymmärtää, miten media voi vaikuttaa ajatusmaailmaamme ja käyttäytymiseemme.

Videon käsitteet ja vastaukset kysymyksiin

1. Digitaalinen jalanjälki

Kuvittele, että olisit postannut jotain, mitä katuisit myöhemmin.

Millaisia vaikutuksia tällä postauksella voi olla tulevaisuuteesi?

- Voi vaikuttaa maineeseen.
- Työn- ja vuokranantajat voivat tarkastella hakijoiden toimintaa sosiaalisessa mediassa.
- Verkossa julkaistuja sanoja ja kuvia voi tulkita väärin tai vääristellä, jolloin niistä tulee tahattomasti loukkaavia.
- Pienelle ryhmälle tarkoitettu sisältö saattaa levitä laajemmalle yleisölle ja vahingoittaa ihmissuhteita.
- Kyberrikolliset voivat käyttää julkaisemaasi sisältöä omiin tarkoituksiinsa esimerkiksi kalastelemalla tietoja, joilla he yrittävät saada pääsyn tiliisi, tai luomalla väärennettyjä identiteettejä tietojesi perusteella.

2. Kohdennettu mainonta

Mitä mieltä olet kohdennetusta mainonnasta? Mitkä ovat sen edut ja haitat?

Etuja:

- Voi tarjota paremmin räätälöityjä ja henkilökohtaisempia mainoksia.
- Voi löytää helpommin tarpeita vastaavia tuotteita ja palveluja.
- Voi saada tietoa tuotteista ja palveluista, joista ei olisi muuten tiennyt.

Haittoja:

- Voi tuntua häiritsevältä ja tungettelevalta.
- Henkilökohtaisia tietoja voidaan kerätä ja käyttää ilman henkilön suostumusta.
- Henkilökohtaisia tietoja voidaan käyttää väärin tai jakaa kolmansien osapuolten käyttöön ilman henkilön suostumusta.

3. Informaatiokupla

Miten informaatiokuplat voivat vaikuttaa ajatusmaailmaasi tai yhteiskuntaan laajemmin?

- Informaatiokupla voi estää mahdollisen uuden tiedon löytämisen, koska hakukoneet eivät etsi tietoa objektiivisesti. Saatavilla oleva tieto kaventuu määrällisesti ja laadullisesti.
- Informaatiokupla voi vaikuttaa henkilön ajattelu- ja toimintatapoihin.

4. Disinformaatio esim. valeuutinen

Miten voit analysoida tiedon lähteen luotettavuutta?

- Onko lähde luotettavana pidetty tietolähde, esimerkiksi virasto, uutistoimisto, virallinen kotisivu?
- Onko lähde päivitetty viime aikoina?
- Onko tieto samanlaista useammassa paikassa?
- Mikä on lähteen tarkoitus?
- Onko kirjoittajalla asiantuntemusta asiasta?

5. Someidentiteetti

Millä tavoin somevaikuttajien someidentiteetti voi vaikuttaa somekuluttajan minäkuvaan?

Somevaikuttajat

- voivat toimia esimerkkeinä.
- voivat toimia esikuvina, joihin verrataan itseään.
- välittävät arvoja ja asenteita.
- vaikuttavat kulutuskäyttäytymiseen.

6. Tee somesta parempi paikka

Mitä voisimme tehdä estääksemme tai puuttuaksemme sopimattomaan käytökseen somessa?

- Ilmoita asiattomasta toiminnasta ylläpidolle.
- Rajoita tai estä yhteydenpito henkilöihin, jotka käyttäytyvät sopimattomasti.
- Poista sopimattomat kommentit.
- Viesti henkilökohtaiset asiat yksityisviestillä.

DIA 12: Ongelmallisia tilanteita

Ongelmallisia tilanteita

OSA 2

Netti-kiusaaminen

- nimittely ja pilkkaaminen
- uhkailu
- kiristäminen
- syrjintä
- ilkeä kommentointi
- ulkopuolelle jättäminen

Grooming (houkuttelu)

- Aikuinen lähestyy lasta tai nuorta luomalla kiintymys- ja luottamussuhteen.
- Seksuaalisen hyväksikäytön valmistelu.
- Voi aiheuttaa lapselle vakavia psyykkisiä ja fyysisiä vammoja.

Oppilaat kohtaavat ongelmallisia tilanteita sosiaalisessa mediassa. Kun somen rooli on kasvanut lasten ja nuorten digitalisoituvassa arjessa, myös ongelmatilanteiden riski on kasvanut. Seuraavassa esitellään kolme mahdollista ongelmallista tilannetta ja kuinka niissä pitäisi toimia. Asiat kannattaa käsitellä

opettajajohtoisesti ja keskustella niistä ryhmälle sopivalla tavalla.

Nettikiusaaminen

Nettikiusaaminen on moninainen ilmiö ja se on usein osa muuta kiusaamista.

Nettikiusaamisen tunnusmerkkejä:

- voi olla yksittäinen kerta tai toistuvaa
- ei valvontaa, tapahtuu aikuisten tietämättä
- tieto leviää nopeasti
- tykkäykset ja jaot rohkaisevat kiusaajaa
- ei ole sidottu aikaan eikä paikkaan
- klikkauksen helppous voi aiheuttaa ylilyöntejä
- kasvottomuus ja nimettömyys madaltaa kynnystä ylilyönteihin

Nettikiusaamisen muotoja:

- juoruilu, huhujen levittäminen, mustamaalaus
- nolaaminen ja nöyryyttäminen
- tönkyt ja ilkeät kommentit, halveksunta
- ärsyttäminen, uhkailu ja vaaniminen
- ryhmästä eristäminen ja poissulkeminen tai ryhmään lisääminen luvatta
- kiristäminen
- yksityisen tiedon jakaminen tai toisen huijaaminen oman yksityisen tiedon jakamiseen
- valeprofiilien tekeminen
- fleimaus eli sanasodan aiheuttaminen tahallisesti
- asiattomien sisältöjen lähettäminen toiselle
- pilapuhelut
- epämiellyttävät vihjailevat ja seksuaaliset viestit
- ahdistelu ja häirintä
- digitaalisen omaisuuden anastaminen
- haittaohjelmien lähettäminen ja jakaminen

LÄHDE: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digijassa/nettikiusaaminen/>

Grooming

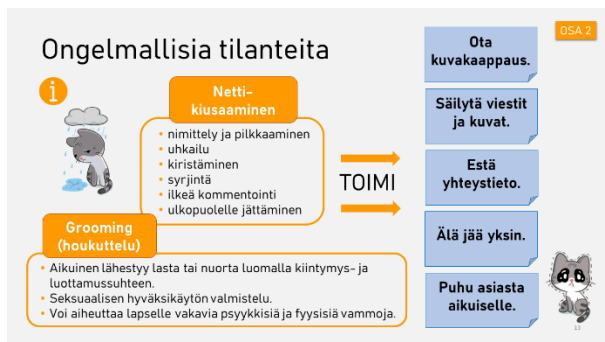
Grooming on manipuloivaa toimintaa, jossa aikuinen valmistelee lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. On tärkeää puhua groomingista ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten kanssa ja viestittää heille samalla, että vaikeista asioista on sallittua puhua.

Groomingin tunnusmerkkejä:

- Luodaan lapsen kiintymys- ja luottamussuhde.
- annetaan lapselle huomiota ja kehutaan häntä
- tekijä manipuloi taitavasti
- esiintyy eri-ikäisenä kuin oikeasti on
- kiristäminen ja pelottelu
- kielletään kertomasta vanhemmille ja aikuisille
- seksuaalinen hyväksikäyttö tapahtuu verkon välityksellä, mutta voi edetä myös tapaamiseen ja fyysisiin tekoihin
- uhka lapsen turvallisuudelle

LÄHDE: <https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-3-2019/grooming-on-uhka-lasten-turvallisuudelle/>

DIA 13: Ongelmallisia tilanteita

Käydään yhdessä läpi, miten kannattaa toimia, jos on kohdannut kiusaamista tai groomingia.

DIA 14: Ongelmallisia tilanteita

Ongelmallisia tilanteita OSA 2

Identiteettivarkaus

- Toinen henkilö esiintyy toisen henkilöllisyydellä.
- Toisen henkilön henkilötietoja, tunnistetietoja tai muita yksilöllisiä tietoja käytetään erehdyttämistarkoituksessa.
- Tavoitteena on esim. taloudellinen hyöty.

”Identiteettivarkaus ei ole rikoslain tarkoittamassa merkityksessä rangaistava, jos siitä ei aiheudu uhrille taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa. Taloudellista vahinkoa voi syntyä esimerkiksi siitä, että uhri joutuu selvittämään tilannetta. Haitta kattaa myös tilanteet, jolloin tilanne ei ole aiheuttanut

taloudellista vahinkoa uhrille.”

LÄHDE: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/identiteettivarkaus-2/>

DIA 15: Ongelmallisia tilanteita

Ongelmallisia tilanteita OSA 2

Identiteettivarkaus

- Toinen henkilö esiintyy toisen henkilöllisyydellä.
- Toisen henkilön henkilötietoja, tunnistetietoja tai muita yksilöllisiä tietoja käytetään erehdyttämistarkoituksessa.
- Tavoitteena on esim. taloudellinen hyöty.

TOIMI

- Ota kuvakaappaus.
- Ilmianna ylläpidolle.
- Vaihda salasanasasi.
- Älä jää yksin.
- Puhu asiasta aikuiselle.
- Tee rikosilmoitus.

ENNAKO: Ota lakivirheinen tunnistautuminen käyttöön!

Käydään yhdessä läpi, miten kannattaa toimia, jos identiteetti on varastettu.

Voidaan vielä pohtia, millaisia muita ongelmallisia tilanteita verkossa ilmenee ja miten niissä tulee toimia.

DIA 16:

9.lk Digitaalinen hyvinvointi

OSA 3 Omien tietojen ja tiedostojen suojaaminen

Kolmannessa osiossa käsitellään omien tietojen suojaamista sekä annetaan ohjeet peruskoulussa tehtyjen tiedostojen tallentamiseen.

DIA 17:

Omien tietojen suojaaminen OSA 3

i Tietojen säilyvyys ja eheys on oleellinen osa **tietoturvaa**. Hyvä keino suojata tietoja on varmuuskopioida niitä.

Ulkoinen kovalevy ja USB-muistitikku

- Suhteellisen edullinen
- Tiedonsiirto nopeaa, eikä vaadi nettiyhteyttä
- Häviää helposti, joten salaa esim. BitLockerin tai muun salausohjelman avulla.
- Älä laita omia muistikkuja koulun koneisiin tai vieraisiin laitteisiin.
- Älä myöskään laita löytämäsi muistikkuja omaan koneeseesi, sillä se saattaa sisältää haittaohjelmia.

Pilvitalennustilat (esim. Drive, iCloud ja OneDrive)

- Usein ilmaisia
- Tiedonsiirto nopeaa
- Puhelimeen voi asettaa automaattisen varmuuskopiointin

27

Keskustellaan tietojen ja tiedostojen suojaamisesta. Tiedon eheys on olennainen osa tietoturvaa. Esimerkiksi salauksella voidaan edistää tiedon eheyttä ja luottamuksellisuutta.

DIA 18:

Peruskoulussa luotujen tiedostojen tallennus OSA 3

i

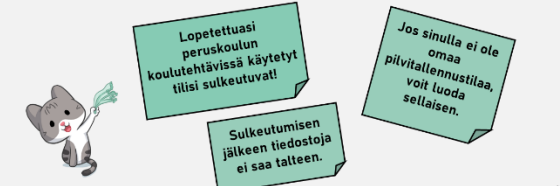
28

Perustellaan oppilaille, miksi tärkeimmät omat koulutyöt kannattaa ottaa itselle talteen ennen kuin lopettaa peruskoulun.

DIA 19:

Peruskoulussa luotujen tiedostojen tallennus OSA 3

i Tee tämä halutessasi kotona: Tallenna perusopetuksessa tehdyt tärkeimmät tiedostot omaan pilvipalveluun.

29

Mikäli oppilas haluaa ottaa talteen peruskoulun aikana tehtyjä tiedostoja, ohjeistetaan häntä tekemään sen kotona.

Oheismateriaalit ja linkit

Yle 26.4.202, Grooming-ilmio on arkipäivää monelle alaikäiselle – iso osa 11–17-vuotiaista saa seksuaalissävyytteisiä viestejä netissä: <https://yle.fi/a/3-11901551>

Rikosuhripäivystys, erilaisia rikoksia: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Nettikiusaaminen: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digiajassa/nettikiusaaminen/>